

סאדאת נכנע לבגין מפני שנדחק לפינה. הוא איבד את ברית המועצות, את הבלתי-מזדהות, את העולם הערבי והמוסלמי. הוא נשאר מול בגין-חומייני.

סאדאת נשאר עמידים

● באיזו מידה מה שעשה סאדאת בימים האחרונים של קמפ-דייוויד היה תוצאה של יחסיו עם קארטר והיבטות שהיא קיבל ממנו?
כפי שאמרתי, סאדאת, אני משער, באמת עשה למען פיתרון מקיף. אבל תוך כדי מעשה, הוא עשה גם שגיאות והוא איבד ידדים. אני מתכוון, כי באותה עת היו למצריים היחסים הטובים ביותר עם הארצות הערביות האחרות. אנחנו היינו חבר נכבד מאוד בקבוצת הלא-מודהות. היו לנו יחסים טובים מאוד עם אירופה והיו לנו יחסים טובים עם ברית-המועצות ועם הגוש המזרחי. וכך, בתהליך עשיית ה"שלום", השליך סאדאת את כל הנכסים האלה, אחד אחרי השני.

● הייתי רוצה לדבר איתך על הסכם קמפ-דייוויד ומדוע התפטר? במבט לאחור, האם קמפ-דייוויד נכשל? האם אני שם מילים בסיד?
לא. כלל לא. אני חושב שזה כישלון. אני מתכוון לומר שעיקר היוזמה של הנשיא סאדאת היה להשיג שלום מקיף, מקיף ומתמיד. לשוב לסיני, זאת לא היתה הבעיה — (אפשר) מתי שרוצים — כך אני הרגשתי. סיני אינו אחת השאיפות הישראליות. הם רצו בגדה המערבית ובעזה. זה היה יעד העיקרי, אני סבור. לפחות של בגין ואנשים מסוגו. כך שאני מניח, שזו לא

● אבל אתה הסכמת עם מסע סאדאת לירושלים, שכן הסכמת לקבל את תפקיד שרי-החוקין, אחרי שנסע לשם. כן. אספר לך מה קרה. היה לי קשר ישן עם הנשיא סאדאת. למעשה, עוד משנת 1945. היינו ביחד, עוסקים בפוליטיקה. כניכול. הייתי אדם צעיר מאוד באותה עת. הוא שמנו במישפט פוליטי והיינו יחד בכלא. אחרי זה, כאשר סאדאת פתח ביוזמת השלום שלו, הייתי שגריר בגרמניה, בכון. שובתי לקאהיר בסוף דצמבר, כדי לארגן את ביקורו של הקאנצלר (הגרמני) שמדיט. ויום אחרי שובי שמעתי על מינוי.

“סיני לא היתה יעד ישראלי. הם רצו את הגדה המערבית ואת עזה. זה היה היעד העיקרי!”

● הוא לא שאל אותך?
לא. הוא לא שאל אותי.
● זה היה טיפוסים לסאדאת.

היתה בעייה להשיב את סיני לריבונות ולשליטון מצריים. סאדאת הבין את מה שהסברת בעשירי?

יותר מאוחר. הרכה יותר מאוחר. ואני אגיד לך מדוע. כי היתה לי הבנה עם סאדאת. אמרתי לו כי, כמובן, שלום נפרד לא בא בחשבון. והוא אמר שזה לא בא בחשבון. אבל הוא אמר — נניח, שאנחנו משיגים הסכם טוב מאוד עם הישראלים והערבים האחרים רוחים אותו. האם אנחנו נקשר את עצמנו אליהם? ואני אמרתי לו באותו זמן — לא, אם אנחנו משיגים הסכם בעיקרון, במיוחד במה שנוגע לנסיגה מכל השטחים הערביים ומימוש הזכויות היסודיות של הפלסטינים, אם אנחנו נשיג זאת, אנחנו יכולים להפקיד את זה באו"ם ולקבל ערבות אמריקאית לביצוע ההסכם הזה.

זה היה טיפוסים לו ואני לא ידעתי מה לעשות. אני מתכוון לומר, שלא יכולתי להתפטר לפני שאני מקבל על עצמי את התפקיד. במיוחד שפאהמי התפטר קודם לכן וגם מוחמד ריאד, וכך, זה קרה. באותו זמן עוד לא היתה לי ההודמנות להרבה ביוזמת השלום הזאת. באמת. היא הפתיעה אותי, כמו את כולם. אבל התחלתי לחשוב עליה והגעתי למסקנה, שזה היה מהלך טוב ושכראי לנסות את זה.

הייתי ביקורתי לגבי העמדות הערביות עוד לפני כן. אני מתכוון, לכנות את ישראל "מה שקרוי ישראל". זה לא היה מעשי, והישראלים רק הרוויחו מזה. הם נראו לכל העולם כאילו הם רצו בשלום והערבים כאילו לא רצו בשלום. לכן חשבתי שהיה לזה סיכוי טוב. קראתי ושמעתי מה שסאדאת אמר בכנסת וחשבתי שזה היה יסוד טוב מאוד לשלום.

● מתי עלו בך הספקות הראשונים?

● כאשר דנת בנושאים האלה עם סאדאת — וזה עניין שאני ביהודי בעל תודעה היסטורית ואידיאולוגית תמידית התפלאתי עליו — האם הוא הבין שיש לו עסק עם ציונות רדיקלית, האם הוא הבין שאין לו עסק עם אנשים פרגמטיים, פוליטיים, כי הוא עסוק עם אנשים אידיאולוגיים בצורה קיצונית, שעבורם סיני לא היתה חשובה, אבל הגדה המערבית היתה הכל?

כן, אני מכין אותך. אני זוכר שלפני יומת השלום שלו, חודשים לפני, הוא היה בארצות-הברית, בביקור אצל קארטר, ובדרכו חזרה הוא לן לילה אחד בגרמניה. לנו ביער החשור. באותו זמן בדיוק נודע, כי מנחם בגין זכה בבחירות. ואז עיתונאי אחד שאל אותו מה רענו על כך שבגין עומד להיות ראש ממשלת ישראל. סאדאת אמר: בשבילי אין הבדל בין בגין או פרס או גולדה מאיר. אני זוכר, לאחר מכן, שיחה איתו בעת ארוחת-הצהריים. אמרתי לו — כדאי שיהיו לך ספקות, כי בגין הוא פונדמנטליסט ומיפלגנו מבוססת על החוקת הגדה המערבית.

● יש יהודים המתבדחים שהוא (בגין) הייתה-אללה יהודי.
אכן, הוא כזה. זה אותו הטיפוס. אני באמת חושב שהוא כזה. היתה לי השיחה הזאת ואני סיפרתי לסאדאת כי יש לו (לבגין) הרקע הטרויסטי הזה. סיפרתי לו כי הוא היה מבוקש

על ראיון זה:

מה חושב כיום מצרי משכיל, איש המיסוד, על הסכמי קמפ-דייוויד וחוזה-השלום הישראלי-מצרי?
ראיון זה עם שר החוץ-המצרי לשעבר, מוחמד איברהים נאמל, שהתפטר 24 שעות לפני חתימת הסכמי קמפ-דייוויד, מאפשר הצצה מיוחדת במינה אל תוך נפשו של איש, שנמנה עם נאמניו של אנוור אל-סאדאת, והסבור כי מנחם בגין שם לאל את מאמציו ותיקותיו של הנשיא המנוח.
את הראיון ערך מארק ברונז'סקי, עיתונאי אמריקאי-יהודי, מומחה לענייני המרחב, שביקר פעמים רבות בארץ ישראלים רבים מאמינים כי המצרים חזרו בהם מהתחייבויותיהם. אחרי שקיבלו בחזרה את חצי-האי סיני. הם יווכחו לדעת, בעת קריאת ראיון זה, שמן הצד המצרי נראים הדברים אחרת.
הראיון נערך בקאהיר כמה ימים לפני התפטרותו של מנחם בגין.

זאת חידה ותישאר חידה לזמן מה. באמת, אינני יכול לומר שאני מסוגל להיכנס לתוך תוכו. המניעים של סאדאת היו די מבלבלים ומסובכים. אבל אני משער, וזה מאוד מתקבל על הדעת, שכאשר סאדאת הציע את הצעת השלום הזאת, של שלום מקיף, הוא היה כן בנסותו להשיג אותו. מפני שאילו היה משיג אותה, היה הופך גיבור שלום נצחי בעולם כולו. כך שאני סבור שהוא חשב שזה יעבור. לכן, אני מניח שהוא היה כן מניעים אחרים — אינני יודע. הוא רצה להעביר את האמריקאים לצידו, וייתכן כי אחד המניעים בעשיית השלום עם ישראל, היה לזכות בידירות אמריקאית וסיוע וכן הלאה... אבל — אתה מביט לאחור וזה

בישילון?
כן. אני מבט לאחור וזה כישלון. זה כישלון, מכיוון שזה לא הביא את השלום המקיף. זה ברור. מה שיקרה היום זאת הרוכחה הניצחת ביותר.
● אבל יש לכם ירידות אמריקאיות, יש לכם בכל שנה מיליארד דולר בסיוע, ומוספים לדון בבעייה הפלסטינית.
היתה יכולה להיות לנו ירידות אמריקאית ומיליארד דולר בשנה ואולי יותר, וגם שלום מקיף. מדוע לא?
● במלים אחרות, אתה סבור כי מצריים מכרה את עצמה בזול?
מאוד בזול. כן. אני סבור כך. זאת התוצאה.